

Ivan Tavčar

Visoška kronika

Ivan Tavčar

Rodil se je l. 1851 v Poljanah. Obiskoval je ljubljansko gimnazijo, kasneje pa se vpisal na študij prava na Dunaju. Po končanem študiju se je zaposlil v Ljubljani kot pripravnik. Kasneje odpre lastno odvetniško pisarno.

Aktiven je tudi kot politik, sodeluje v liberalni stranki in je 10 let tudi župan Ljubljane.

Največ del je objavil v časniku Ljubljanski zvon. Snov je jemal iz zgodovinskih dogodkov ter grajskega življenja. Kasneje pa iz kmečkega življenja.

Umre l. 1923 v Ljubljani, pokopan pa je v grobnici na Visokem.

Tavčarjeva znana dela

SO:

- Ivan Slavelj (1876)
- Vita vitae meae (1883)
- Mrtva srca (1884)
- Janez Sonce (1885-1886)
- Med gorami (1876-1888)
- Grajski pisar (1889)
- 4000 (1891)
- V Zali (1894)
- Cvetje v jeseni (1917)
- Visoška kronika (1919)

Realizem

Tavčar deluje v obdobju realizma.

Realizem je splošno umetnostna smer, ki se v Evropi pojavi v 19.stol. Prinaša realen, stvaren pogled na svet.

VRSTE REALIZMA:

- Objektivni
- Kritični
- Socialni
- Poetični
- Psihološki
- Romantični

Značilnosti realizma:

- je nasprotje romantike
- stvaren pogled na svet
- prikazovanje vsakdana
- v ospredju je razumsko dojemanje
- osebe so prikazane objektivno
- najpomembnejši zvrsti sta lirika in dramatika

Realizem v Sloveniji

V Sloveniji imenujemo obdobje med romantiko in realizmom.

Pomembni avtorji: Josip Jurčič, Ivan Tavčar, Simon Gregorčič, Fran Levstik...

Povečuje se narodna zavest, Slovenci lahko delujemo tudi ločeno od Avstro-ogrske. Tako se ločita politična gibanja:

- staroselci
- novoselci

Pojavijo se literarni programi.

Visoška kronika - obnova

1. Poglavlje

Zgodbo pripoveduje Izidor Khallan, sin Polikarpa in Barbare.

Ima tudi 5 let mlajšega brata Jurija. Ko je bil Izidor star 12 let je šel z mamo v Škofjo Loko. Tam je videl samokres, ki si ga je želel, vendar mati mu ga ni kupila. Ko sta se vrnila domov je videl, da vrata v očetovo sobo niso zaprta, zato je pogledal v sobo. Tam je našel cekin, vendar ga je oče zasačil. Ker mu je hotel krasti je oče pobesnel, v jezi mu je s sekirico odsekal pol prsta. Ko se Izidor pozdravi ga oče pošlje v Loko, se izučit za kovača.

2. Poglavlje

Izidor je 3 leta preživel v Loki, medtem ni nikoli šel domov, niti ko mu je umrla mati. Ječar Mihol mu nekega dne razkaže tudi Loški grad, ki ga je zelo zanimal. Ko se Izidor vrne na Visoko dela več na polju kot pa kot kovač.

Visoška kronika - obnova

3. Poglavlje

Ko je Izidor star 26 let, mu oče pove, da je čas za ženitev. Za nevesto je že zmenjeno in to bo Margareta Wulfing. Tako se Izidor in hlapec Lukež odpravita na pot v Davče, da se dokončno zmenijo za poroko. Na poti nimata veliko sreče, tudi ciganka jima pove da je njuna pot zaman.

4. Poglavlje

Končno prispeta do Wulfingove domačije. Ko se Izidor in Margareta prvič vidita, sta si takoj všeč. Tudi gospodar Jeremija ima dobro mnenje o Izidorju. Ne marata pa ga njegova sinova Marks in Othinrin, ki nočeta dati Margarete od hiše. Zmenijo se da se na dan sv. Ahaca dobijo v Loki in podpišejo poroko, tudi dota je precej velika. Na poti nazaj Margareta prepreči pretep med Izidorjem in bratoma.

Visoška kronika - obnova

5. Poglavlje

Nekaj dni kasneje Visoško domačijo napadejo cigani, hlapec Lukež enega ustrelji, a tudi njega zadane puščica in umre.

Čez nekaj dni se na vhodu pojavi stara Pasaverica(trgovka), ki prosi za prenočišče. Polikarp jo spusti v hišo. Njima z Izidorjem pove zgodbo kako so ji ubili moža, da je ostala sama z vnukinjo Agato. Pove da je bil njen mož Jošt Schwarzkobler, ko to sliši Polikarp pade v nezavest.

6. Poglavlje

Staro Pasaverico najdejo mrtvo. Oče zboli, Izidor pa gre v mesto odpovedati poroko, saj so se stvari spremenile. Wulfingi z odpovedjo niso zadovoljni. Izidor nazaj na Visoko pripelje tudi luteranskega predikanta, da spove očeta. Katoliški duhovnik to vidi in je šokiran. Izidor ga komaj prepriča, da ne pove, da je oče luteran.

Visoška kronika - obnova

7. Poglavlje

Naslednje jutro Polikarp Izidorju pove, da se je v vojni boril skupaj z Lukežem in Joštom Schwarzkoblerjem. Po koncu vojne so si nameravali razdeliti plen, vendar na koncu Polikarp Jošta ubije. Z denarjem pa kupi Visoški kmetiji. Izidorja zdaj prosi naj gre v Nemčijo po Agato Schwarzkobler, da povrne njegovo krivico. Polikarp umre.

8. Poglavlje

Izidor se odpravi v Nemčijo, vendar še prenoči v Loki, kjer spozna visoko družbo. Ko prispe v Nemčijo, Agati sporoči, da je njena babica mrtva. Agata pa tudi sprejme ponudbo in se vrne z njim na Visoko.

Visoška kronika - obnova

9. Poglavje

Agata se hitro privadi na življenje tam in tudi ljudje jo imajo radi. Vendar ko na nekem plesu Jurij cel večer pleše z Ano Renato, po tem z njim ne govori več. Na poti z plesa Izidor zasnubi Agato, vendar se ona ne strinja.

10. Poglavje

Nekega večera se na vhodu pojavi Marks Wulfing in Izidor ga sprejme kot hlapca saj je dober delavec. Ko se končuje preja priredijo ples in Marks priskrbi vino, zato lahko vzame 1 ples katerikoli deklici. Izbere Agato, vendar, ker je prevsiljiv, ga ta udari, potolčejo ga tudi drugi moški in Marks izgine s kmetije. Nekega dne pa ječar Mihol pride in vklene Agato, češ da jo hočejo na gradu.

Visoška kronika - obnova

11. Poglavlje

Izidor izve, da je Agata obsojena čarovništva s strani Marksa, zato je ves iz sebe. K sebi ga pokliče škof, da se pomenita kako b glede Agate. Škof mu pove, da bodo naredili poskus z vodo in, če Agata pride kakorkoli živa iz vode, je svobodna.

12. Poglavlje

Pride dan sodbe. Izidorja bolj skrbi za ugled hiše, Jurija pa skrbi za Agato. Marks pove, da je videl Agato leteti na prašiču in da mu je naredila hudičevo rano, iz katere je potegnil kremen in igle. Ljudstvo ni verjelo Marksusu zato ga še tisti večer pretepejo, da ga nihče več ne vidi.

Visoška kronika - obnova

13. Poglavlje

Naslednje juro naredijo poskus z vodo. Tok povleče Agato v globino in vsi mislijo, da bo utonila, vendar jo Jurij reši iz vode.

Poleg tega pida pričati še Margareta Wulfing, ki pove da je njen brat lažno pričal. Tako je Agata znova svobodna. Na poti nazaj na kmetijo Izidor spozna, da se imata Jurij in Agata rajši, zato ve da jima tega ne sme braniti.

14. Poglavlje

Kmetijo jima Izidor zapusti, sam pa odide za 11 let v vojsko. Ko se poškodovan vrne na Visoko se poroči z Margareto. Zadnji odstavek pripiše sin Georgius, ki pove da so ostali še samo Agata in Margareta ter otroka Suzana in on(Georgius).

Oznaka oseb

Polikarp Khallan – je Izidorjev in Jurijev oče, gospodar dveh domačij na Visoškem. Že na samem začetku zgodbe da vedeti, da je človek z osornimi in krutimi potezami. Z nasiljem in grobim vedenjem se znaša nad lastnim sinom in ima poleg fizične moči tudi psihično premoč nad družino, kateri si upa nasprotovati le Lukež. Močno ga je izoblikovala vojska in mu pustila neprijazne ter temačne značajske poteze.

Izidor - je bil kot otrok boječ, prestrašen, pod vtisom materine nežnosti in očetove grobosti. Mater je ljubil, očeta pa se je bal in ga hkrati občudoval, ga spoštoval in mu bil vdan. Očetu je bil popolnoma podrejen, saj je zatrjeval da je njegova volja obenem tudi moja volja. Bil je bojazljiv, negotova, omahljiva osebnost, ki je bila obremenjena z voljo drugih. Ni upal nastopati drugače, kot mu je to naročal čas, kot ga je učila vera in kot ga je usmerjal oče.

Jurij – je povsem drugačen kot brat Izidor, je pogumnejši in veliko manj vdan v usodo. Njegov lik je najbolj v ospredju ob čarovniškem procesu in preizkusu z vodo. Na procesu se ne boji javno pokazati naklonjenosti Agati, predvsem pa na glas povedati da ne verjame v čarovnice.

Ženski liki so predstavljeni veliko bolj blede in neizrazito kot moški, s precej manj psihološke poglobljenosti. Ženske so nežne, ljubeče, zveste, delavne, so tudi zunanjo lepe. So romantično idealizirane.

DOGAJALNI PROSTOR IN ČAS:

Je Visoko oziroma Škofja Loka, v 17. oz. 18. stol.

MOTIVI:

Nasilje, odnos oče-sin, kmečko življenje, snubitev, smrt, vojna, denar, vera, čarovništvo, pravica.

TEMA:

Življenje na kmetiji na Visokem, v 17. Stol.

IDEJA:

Človek mora odločno zastopati svoja prepričanja.

Sinteza

Visoška kronika je zadnje Tavčarjevo delo, napisal ga je l 1919. Na posestvu Visoko, ki ga je kupil na začetku 20. Stoletja je našel zapiske, v visoškem arhivu in sklenil napisati trilogijo o življenju na posestvu, a mu je uspelo napisati samo 1. Del.

Visoška kronika je izhajala v Ljubljanskem zvonu 1919 in je zgodovinski roman, dogajanje je postavljeno v dobo protireformacije.

Pisatelj je v središče romana postavil 2 osebi, očeta Polikarpa in sina Izidorja. Roman obsega 14 poglavij, v prvih sedmin je v ospredju življenjska zgodba skrivnostnega in mračnega Polikarpa. V drugi polovici romana se zgodba osredotoča na Izidorja.

Visoška kronika je **kronikalni roman**. Kronika je literarna zvrst v kateri so zgodovinski dogodki prikazani po zaporedju dogajanja ne glede na njihovo notranjo povezanost.